

Arviointikertomuksen lyhennelmät tarkastuslautakunnan verkkosivuille

Kaupungin tilikauden tulos jo kolmatta vuotta positiivinen

Kaupungin tilikauden tulos oli 17,8 milj. euroa. Hyvään tulokseen vaikuttivat mm. kasvaneet verotulot. Tulos oli kuitenkin 56,9 milj. euroa edellisvuotta heikompi. Tähän vaikuttivat erityisesti pysyvien vastaavien myyntivoittojen väheneminen ja toimintakulujen kasvu.

Konsernin tulos oli 114,2 milj. euroa, mikä oli 0,2 milj. euroa edellisvuotista parempi. Konsernin hyvään tulokseen vaikuttivat kaupungin lisäksi erityisesti Tampereen Sähkölaitos-konsernin ja Tampereen Palvelukiinteistöt Oy:n hyvät tulokset. Kaupunki on selvinnyt hyvin tähän asti koronavuosista ja Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamasta kustannustason noususta.

Tarkastuslautakunta havaitsi tunnuslukuja tarkastelemalla, että tuloslaskelman tulorahoitus ei ole riittävä tavoitearvoihin nähden. Tulorahoitus on ollut riittävä palvelujen järjestämiseen ja poistoihin nähden. Kaupungin investointitaso on kuitenkin selvästi poistoja korkeampi, jolloin tulorahoitus ei jatkossa enää ole riittävä.

Taseen tunnusluku omavaraisuusaste kuvastaa suurta velkarasitusta. Tunnusluku lainat ja vuokravastuut on Tampereella toiseksi korkein verrokkien joukossa. Myös kriisikuntakriteerien tarkastelussa ainoan heikentyneen arvon saa vuoden 2021 lainojen ja vuokravastuiden määrä.

Vuoden 2022 tavoitteiden toteutuminen

Kaupungin, liikelaitosten ja pelastuslaitoksen 57 tavoitteesta 53 % toteutui, 12 % toteutui osittain, 25 % jäi toteutumatta ja 11 %:n toteutumista ei voitu arvioida.

Hiilineutraaleja tekoja koskevat tavoitteet toteutuivat parhaiten, sillä neljä tavoitetta viidestä toteutui. Vaikka painopisteen tavoitteiden toteutuma on hyvä, täytyy hiilineutraalisuuden eteen tehdä vielä paljon kestäviä valintoja. Kaupungin hiilineutraalisuuden saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä näyttää epätodennäköiseltä.

Tytäryhtiöiden 52 tavoitteesta 62 % toteutui, 6 % toteutui osittain, 27 % jäi toteutumatta ja 6 %:n toteutumista ei voitu arvioida. Mikään tytäryhtiö ei saavuttanut kaikkia tavoitteitaan.

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma panostaa vaikuttavuuteen

Älykaupunki kaupunkilaisille -kehitysohjelma hyödyntää teknologiaa palveluiden kehittämisessä. Ohjelman kehittämiskohteisiin kuuluu mm. kävelykaupungin turvallisuus, koulutuksen ja työllistymisen yhdenvertaisuus ja maahantulijoiden virtuaalipalvelut.

Kaupungin tavoite on, että vuonna 2025 puolet kaupungin palveluista voidaan hoitaa sähköisesti. Tarkastuslautakunnan mielestä tämä on kunnianhimoinen tavoite. Kaikki eivät voi käyttää sähköisiä palveluita ja siksi kaupungin tulee palvella asiakkaita myös muissa asiointikanavissa.

Älykaupunkiohjelmassa pyritään etenemään entistä varmemmin piloteista käytäntöön. Ohjelman vaikuttavuuden arviointiin on tulossa uudet työkalut, jotka edellyttävät vaikuttavuuden huomioimista jo ohjelmaa suunniteltaessa.

Varhaiskasvatuksen tuloksellisuus on pääosin hyvällä tasolla

Joulukuussa 2022 Tampereella oli 77 kaupungin päiväkotia ja niissä oli noin 6 200 lasta. Tampereen varhaiskasvatuksessa tehtiin noin 1 600 palkallista henkilötyövuotta vuonna 2022.

Varhaiskasvatuspalvelujen laatu ja vaikuttavuus olivat hyvällä tasolla vuonna 2022. Myös tuottavuus ja taloudellisuus oli hyvällä tasolla, vaikka tavoitetasot alittuivat hieman. Työelämän laatuun liittyi sekä hyviä että heikkoja tuloksia.

Vuonna 2030 voimaan tulevan henkilöstömitoituksen toteuttaminen on vaikeaa, sillä kelpoisuusvaatimukset täyttävistä työntekijöistä on pulaa. Henkilöstö- ja asiakaskyselyistä ilmeni huoli henkilöstön riittävästä, suuresta vaihtuvuudesta ja työssä jaksamisesta. Tilastojen mukaan henkilöstön sairauspoissaolot ja vaihtuvuus ovat kasvaneet huomattavasti. Varhaiskasvatuksessa on jo tehty suunnitelmia ja toimenpiteitä henkilöstön työssäjaksamisen ja riittävyyden turvaamiseksi.

Liikenteen päästöjä pitää vähentää

Liikenne tuottaa noin neljänneksen Tampereen kasvihuonekaasupäästöistä. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen täytyisi pienentyä yli puolella vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Kaupungin toimet liikenteen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi eivät ole olleet riittäviä. Kaupunki on tehnyt paljon asukkaiden houkuttelemiseksi joukkoliikenteeseen, mutta autoliikenteen hillitseminen on ollut vähäisiä. Tutkimusten mukaan joukkoliikenteeseen houkuttelu ei riitä siirtämään autoilijoita joukkoliikenteen käyttäjiksi. Lisäksi tarvittaisiin autoliikenteen hillitsemistä. Ilmastotavoitteisiin pääseminen seuraavan kahdeksan vuoden aikana edellyttäisi huomattavaa liikennekäyttäjien muutosta tai vaihtoehtoisesti tavoitteita pitäisi arvioida uudelleen.

Kaupungin ja säätiöiden yhteistyö edistää tavoitteiden toteutumista

Kaupunkikonserniin kuuluu kaksi säätiötä, jotka ovat Tammenlehväsäätiö ja Tampereen Vuokratalosäätiö. Kotilinnasäätiö ja Tampereen työvalmennussäätiö Syke eivät enää kuulu konserniin, sillä kaupungin määräysvaltaa näissä säätiöissä on vähennetty.

Tarkastuslautakunnan tekemän kyselyn perusteella kaupungin omistajaohjauksella ja säätiöillä on yhdenmukainen käsitys säätiöiden asemasta suhteessa kaupunkiin. Säätiöiden toimintaa ohjaavat säätiölaki ja säätiön säännöt. Kaupunki ei ohjaa konserniinsa kuuluvia säätiöitä. Kaupunki käyttää määräysvaltaansa mm. valitsemalla säätiön sääntöjen mukaiset hallituksen jäsenet.

Tarkastuslautakunta on samaa mieltä kyselyn vastaajien kanssa siitä, että kaupungin ja säätiöiden väliseen yhteistyöhön tulee panostaa jatkossakin. Kyselyssä mainittua yhteistyötä olivat mm. asemakaavan kehittäminen, täydennysrakentamisen suunnittelu sekä säätiöiden ja kaupungin väliset asiakkuus- ja toimittajasuhteet.

Kaupunkikonsernin valmiussuunnitelmat on päivitetty

Venäjän hyökättyä Ukrainaankin myös Suomen turvallisuustilanne heikentyi. Tampereen kaupunkikonsernissa on tehty valmiussuunnittelua ja varauduttu normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Tarkastuslautakunnan tekemien kyselyjen perusteella kaupunkikonsernin varautumisen kokonaistilanne on hyvä. Valmiussuunnitelmat on päivitetty. Kyselyvastauksissa todettiin kuitenkin useita riskejä, joihin ei voida täysin varautua. Näihin kuuluvat mm. energiansaannin tai tietoliikenteen pitkät katkokset. Vastauksista ilmeni myös, että kaupungin varautuminen on vielä kesken väestönsuojelussa, kaupungin ja hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisessa sekä henkilöstön jaksamisen turvaamisessa.

Mielenterveyden vaikeudet aiheuttavat eniten sairauspoissaoloja

Viidesosa kaupungin työntekijöiden sairauspoissaoloista johtui mielenterveyden vaikeuksista vuonna 2022. Mielenterveysperusteisten sairauspoissaolojen kasvu on valtakunnallinen ilmiö. Mielenterveyden vaikeuksien kasvu johtuu monista syistä ja työn osuutta siihen on vaikea arvioida.

Kaupungilla on ollut jo pitkään kattavat toimenpiteet työkyvyn tukemiseen. Esihenkilöitä on koulutettu ja ohjattu puuttumaan työntekijöiden mielenterveyteen liittyviin huoliin mahdollisimman varhain.

Köyhyyden vaikutuksia vähennetään köyhyysohjelmalla

Köyhyystryöryhmä seuraa väestön tulotason ja hyvinvoinnin muutoksia ja laatii ehdotuksia köyhyyden vaikutusten vähentämiseksi. Pienituloisuuden mittarien mukaan Tampereella on paljon köyhyyttä. Tampereella on lapsiperheköyhyyttä enemmän kuin Suomessa keskimäärin.

Tampereen kolmas köyhyysohjelma valmistuu keväällä 2023. Aikaisemmilla köyhyysohjelmilla on saatu paljon hyvää aikaan. Merkittäviä köyhyyden ehkäisytöitä ovat olleet aktiivipassi, harrastusten mahdollistaminen kaikille yläkouluikäisille ja ruokapankin avustaminen. Kaupungin tavoite on saada yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toimimaan niin, että aktiivipassin käyttö jatkuu.

Yhteisöllisen asumisen kehittäminen siirtyi hyvinvointialueelle

Ikäihmisille on kehitetty uutta yhteisöllistä asumismuotoa kotona asumisen ja tehostetun eli ympärivuorokautisen palveluasumisen väliin. Tavoite on, että asukkaat voisivat asua yhteisöllisessä asumispalvelussa elämänsä loppuun saakka. Palvelun tarkoitus olisi lisätä asukkaiden turvallisuuden tunnetta ja vähentää yksinäisyyttä.

Kaupungin aloittama ikäihmisten yhteisöllisen asumispalvelun suunnittelu siirtyi vuoden 2023 alussa hyvinvointialueen tehtäväksi. Kaupungin suunnitelmissa asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuisi palvelutarpeen arviointiin perustuvalla asukasvalinnalla ja asiakkaan tuloihin perustuvalla palvelusetelillä. Mahdollisten hoivapalvelujen ohella asukkaat maksaisivat myös ennalta ehkäisevistä palveluista.

Tampere Filharmonian taiteilijavieraat ovat klassisen musiikin huippuosaajia

Tampere Filharmonia on Tampereen kaupunginorkesteri ja yksi Suomen kolmesta täysimittaisesta sinfoniaorkesterista. Tampere Filharmonialla on vuosittain yli 60 konserttia ja tapahtumaa. Orkesterissa on 97 muusikkoa ja konserteissa esiintyy viikoittain vaihtuvia taiteilijavieraita.

Valtuustotavoite kävijämäärän palautumisesta vuoden 2019 tasolle ei toteutunut. Alkuvuoden 2022 konsertit peruttiin koronan takia. Tampere Filharmonia onnistui pitämään kausikorttiasiakkaiden määrän hyvänä läpi koronavuosien.

Tampere Filharmonia toteuttaa kaupungin strategiaa tuomalla kaupungille ulkomaista ja kotimaista näkyvyyttä. Orkesteri toteuttaa strategiaa myös tarjoamalla asukkaiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta parantavia, yleisölle ilmaisia, palveluita.

Hiilineutraalisuuden edelläkävijä Tampere-talo Oy

Kaupungin tytäryhtiö Tampere-talo Oy tuottaa tapahtumia sekä hallinnoi ja edelleen vuokraa kaupungin omistamaa Tampere-taloa. Talossa järjestetään mm. kulttuuritapahtumia ja kongresseja.

Koronavuodet koettelivat Tampere-talo Oy:tä raskaasti, sillä yhtiön liiketoiminta perustuu asiakkaiden kokoontumisiin tapahtumapaikalla. Yhtiö toimi aktiivisesti koronavuosista selviämiseksi ja onnistui siinä

tilanteeseen nähden hyvin. Alkuvuoden koronasulut vähensivät vuoden 2022 kävijämäärää, mutta yhtiön tulos nousi positiiviseksi koronavuosien jälkeen.

Kaupunki tavoittelee hiilineutraalisuutta vuoteen 2030 mennessä. Tampere-talo Oy on kaupunkikonsernissa hiilineutraalisuuden edelläkävijä ja sen toiminta on jo nyt hiilineutraalia. Yhtiö on tehnyt pitkäjänteistä ympäristötyötä, joka kattaa yhtiön toiminnan kokonaisuudessaan.

POAS sai kaupungilta vuokratontin

POASin vuoden 2022 tavoitteet toteutuivat hyvin: kuudesta tavoitteesta vain sijoitetun pääoman tuotto prosentti jäi tavoitteesta. Osa tavoitteista toteutui selvästi tavoitetasoa paremmin.

Kaupungin omistajapoliittiset linjaukset näkyvät yhtiön vuositavoitteissa. Yhtiö tavoittelee jatkuvaa ja hallittua kasvua ja tavoitteiden toteutumisen perusteella tässä edetään hyvin.

POAS sai vuokrata vuonna 2022 kaupungilta tontin, kun sitä edellinen tontti oli vuokrattu vuonna 2011. Uusi yhteistyö ja neuvottelumenettely kaupungin tonttien luovutuksessa omille asuntoyhteisöille varmisti tontin saannin. Omistajaohjaus oli osaltaan vaikuttamassa uuteen menettelytapaan. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tämä varmistaa aiempaa paremmin asuntokannan kasvattamisen valtuustotavoitteiden ja MAL-sopimuksen mukaisesti.

Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n asuntojen käyttöaste on korkea

Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n vuoden 2022 kuudesta vuositavoitteesta toteutui neljä. Yhtiön asuntojen käyttöaste on pysynyt jo vuosien ajan yli 99 %:ssa ja yhtiö on pystynyt maksamaan kaupungille tavoitteen mukaista osinkoa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan yhtiö toimii omistajan linjausten suuntaisesti. Omistaja odottaa yhtiöltä kannattavaa kasvua, osingonmaksukykyä, markkinahintaista vuokraa sekä keskimäärin 100 uuden asunnon valmistumista vuosittain. Tarkastuslautakunta kysyy, ovatko omistajan tavoitteet osin ristiriitaisia?

Yhtiön näkemyksen mukaan 100:n asunnon valmistuminen vuosittain edellyttäisi sitä, että yhtiö saisi vuokrata kaupungilta tontteja tarkoituksenmukaisilta sijainneilta. Tarkastuslautakunta kysyy, pystyykö kaupunki tarjoamaan yhtiön rakentamisen edellytyksenä olevia tontteja, jotta keskimäärin 100 uutta asuntoa valmistuisi vuosittain?

Kaupungilla oli vuonna 2022 useita tytäryhteisöjä, joiden toimialana on asuntojen vuokraus. Kaupungin yleisten omistajapoliittisten linjausten mukaan samankaltaista toimintaa ei harjoiteta useissa eri yhtiöissä tai säätiöissä. Tarkastuslautakunta kysyy, ovatko omistukset omistajapoliittisten linjausten mukaisia?